

fra nettdebatten
www.dagsavisen.no

Afghanistan

Neste år er det ti år. Ti år med meningsløs krig i en annen verdensdel, skrev Stein Ørnhei i en kommentar.

I forlengelsen av kampene i Afghanistan og andre steder i verden, er det oss selv vi også kjemper for. Men nå er det først og fremst den lille mann og kvinne i Afghanistan det gjelder. Kvinners rettigheter. Demokrati med rom for flere meninger og religiøse nyanser. Akkurat som en kamp for tsjekkere eller polakker før 1939 kanskje kunne ha stoppet en hel verdenskrig dersom vi hadde vært tidligere ute. Hvem vet; bør historien ha lært oss at tidlig intervensjon kan være riktig?

Esther

Det er selvsagt meningsløst at vi bidrar, meningsløst at vi er i Afghanistan. Så lenge noe ikke kan berøre oss, bør vi holde oss utenfor. La oss bare glemme at lokalbefolkningen lider under styret av simple banditter med våpen, glem at med en gang vi rykker ut vil den med størst våpen ta over makten der det betyr noe for menneskene; i gata, i nabolaget, i landsbyen.

Hanna

Om en trekker seg ut fra Afghanistan, er det mulig at ting fortsatt vil gå dårlig der, men jammen er det ikke noe godt grunnlag som er lagt for for å få ting til å gå bedre: Bombing og dreping, og å fyre opp under en borgerkrig, gir et dårlig grunnlag. En afghansk bekjent av meg sier: «Afghanistan er et geografisk område, ikke noe land i vår betydning av ordet.» Dette området er befolket av ulike folkegrupper som til dels hater hverandre. Kanskje burde en ta konsekvensen av dette og dele opp landet etter folkegrupper. Ingen vil ønske seg folk som Taliban ved makten, men når en fører en krig som gir slike folk sympati – da er en på ville veier.

Bjarne S.

HEGE ULSTEIN

Fungerende debattredaktør

Kronikk: 6000 tegn inkl. mellomrom.
Hovedinnlegg: 4000 tegn.
Innlegg/replik: 2-3000 tegn.
Kortinnlegg: 800-1500 tegn.
Sendes til: debatt@dagsavisen.no

Legg ved portrettfoto. Innleggene kan legges ut på nett. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innleggene.

Å demontere EU ville føre til endringer i Europa av nesten revolusjonære proporsjoner.

Et sosialt Europa?

KRONIKK

ERIK ODDVAR
ERIKSEN

Leder av ARENA, senter for
Europaforskning, UiO

Det er noe underlig med dagens debatt om finanskrisen og EU. Kan noen redde meg fra europapessimisme, spør Timothy Garton Ash, mens Jürgen Habermas hamrer løs på udugelige politikere som ikke klarer å handle. Eurosonen er i fare. Mange roper på et sterkere og mer handlekraftig EU. De snakker som om EU var en stat hvor det bare gjelder å få fattet nødvendige beslutninger.

Men EU er ingen stat med skikkelig handlingskapasitet. Da den økonomiske og monetære union ble foreslått, ble det ikke enighet om forslaget til en politisk union, som Tyskland stilte seg bak. Vi fikk «bare» det indre marked og en felles valuta hvor vekslraten er fastsatt og pengepolitikken (rentefastsettelsen) er delegert til Sentralbanken.

Et sett av regler skulle se til at statene ikke fikk for stor statsgjeld og for store underskudd på statsbudsjettene. Disse ble brutt. I det lange løp er det klart at det er vanskelig å se hvordan det monetære samarbeidet kan fortsette uten et finansdepartement. Slik det nå er mangler EU både kompetanse til å regulere og en egen skattebasis. Den økonomiske og monetære union er ustabil. To mulige utviklingstrekk diskuteres: En avvikling av Eurosonen og kanskje også av hele EU eller en fordykning av integrasjonen. Det første vil ha store konsekvenser. Det ville kaste statene inn i en uoversiktlig konkurranse situasjon, med proteksjonisme og stengte grenser som potensielt resultat. Mange av de fordelene som er oppnådd ville gå til spille.

Å demontere hele EU-prosjektet, ville føre til endringer i Europa av nesten revolusjonære proporsjoner. Statene er så innvevd i hverandre økonomisk, rettslig og administrativt, at nasjonalstatene vil måtte skrive sine grunnlover på nytt. Brorparten av lovgivningen i medlemsstatene har et EU-opphav. De er ikke lenger nasjonalstater, men medlemsstater i en overnasjonal union. Å bygge opp nasjonale valutaer igjen vil også være svært vanskelig, for ikke si umulig. Gjelden er jo for eksempel i euro. Demontering av EU er følgelig lite realistisk. Tanken om en videre føderalisering av EU synes imidlertid også usannsynlig. Ikke bare tviholder statene på den suverenitet som tross alt er igjen. Befolkningene er

Kuttene i Hellas og Spania skaper ledighet og fattigdom. Her protesterer en kvinne mot opprørspolitiet under en demonstrasjon i Athen. FOTO: SCANPIX/AP

mange steder euroskeptisk og det skorter på lederskap i europeiske spørsmål. Nasjonale ledere, som Merkel og Sarkozy, anklages for å sette nasjonale interesser foran europeiske.

I et stort anlagt prosjekt ved ARENA (UiO) undersøker vi muligheten for en tredje vei. EU er jo verken en stat eller en nasjon. Kan EU sees som en regional avdeling av en kosmopolitisk verdensorden? EU ble dannet for å hindre nasjonalisme; for å hindre statenes maktpolitikk, deres homogenisering av befolkninger, deres eksklusjon og undertrykkelse av minoriteter, deres produksjon av negative effekter som de ikke holdes ansvarlig for. EU skulle hindre nasjonalstatenes egoisme og krigerske tilbøyeligheter ved å integrere markeder, rettslige og politiske systemer. EU er da også et humanistisk prosjekt som har bidratt til styrking av demokrati og menneskerettigheter både i og utenfor Europa.

Om EU skulle utvikles til en stat, risikerer man å reproducere de problemene som skapte behovet for den i første omgang. Statene skaper problemer for hverandre så vel som for beskyttelsen av menneskerettighetene. Samtidig er de intenst gjensidig avhengige av hverandre. EU har «temmet» statssystemet i Europa ved å opprette overnasjonale institusjoner som kan fatte bindende beslutninger på alles vegne.

EU styrer og regjerer, og på mange områder har unionen kompetanse som ligner på den statene har. Suvereniteten er imidlertid delt med medlemsstatene. Det flernivåsystem som er utviklet i Europa, kjennetegnes av flere maktsentra, delt autoritet og beslutningsfatning gjennom institusjoner og prosedyrer som gjør krav på å være demokratiske. Det er mange fordeler med denne organisasjonsformen,

men er den effektiv? EU kan bare styre med medlemsstatenes støtte.

Både presidenter og institusjoner, som det er mange av i EU, er avhengige av kompetanse og legitimitet for å få noe gjort. Her er det problemer. Det har vist seg svært så ofte at EU kommer sent på banen, om den er med i det hele tatt. Problemene er grenseoverskridende, men det er ofte lite oppslutning om overnasjonale løsninger. EU er basert på et slags minste felles multiplum av enighet, hvor det indre marked, og markedstenkning, spiller en stor rolle. Det ser nærmest ut som om EU har grunnlovsfestet den frie markedsøkonomien, men ikke har ressurser til å håndtere de negative konsekvensene av den. I pengepolitikken styres det etter et inflasjonsmål og det er budsjettbalanseprinsippet rår.

Dette ser vi også i de nye tiltakene som er krevd satt i gang av EU og IMF for å kunne motta støtte fra krisepakken. Konsekvensene er blitt kutt i lønninger, kutt i offentlig sektor, kutt i statlige støtteordninger i Hellas og Spania. Dette skaper mer arbeidsledighet og fattigdom. Det rammer de svakeste. Det skaper heller ikke automatisk vekst. Selv The Economist, som aksepterer at underskudd må kuttes og økonomiene må moderniseres, spør hva som kommer først: Vekst eller opprør?

Det har vært store forhåpninger til EU-prosjektet: Europas historie skulle ikke gjenta seg, verken som tragedie eller farse, for å omskrive Marx litt. Spørsmålet er om en organisasjon som baserer seg så mye på myk makt, på forsvaret av menneskerettigheter og demokrati, kan fortsette som før. Kan det bli stabilt? Det europeiske prosjekt var ikke knyttet til markedsliberalisme, men til tanken om et fredelig og forent Europa. Det er det bare et «sosialt» Europa som er.